

[Bertel Dahlgaard.]

økonomi, som kan være af betydning for produktionsforhold og afsætningsforhold. Her skulle virkelig problemet om forbindelsen mellem præstationen i den enkelte bedrift og nationens fælles velstand være rykket ind på livet af den enkelte. Samarbejdsudvalgene kommer jo med deres budskab til den enkelte: den bedrift, du arbejder i, skal du medvirke til at gøre mere konkurrencedygtig, men så skal det også sikres, at du får din andel af fordelene derved.

Med samarbejdsudvalgene er springet gjort fra en ensidig kollektiv indstilling til den individuelle interesse for den enkelte bedrift. Med samarbejdsudvalgene er der faktisk kommet et sprængningsselement ind i den hidtidige kollektivistiske og fagegoistiske udvikling. Fra samarbejdsudvalgenes idé er der kun et skridt over i andre aflønningsformer, der idémæssigt er forbundet med den tanke om andel i udbyttet, som gennem tiderne har påkaldt interessen i vide kredse, men som hidtil aldrig har fundet en løsning af mere generel karakter — i hvert tilfælde lønningsformer, der knytter ledelse, funktionær og arbejder sammen i et fællesskab, hvis fælles interesse er bedriftens bedst mulige trivsel til fælles gavn. Den dag, dette skridt tages, er nøglen fundet til den velstandsreserve, som vil hæve levestandarden for alle.

Konservatismen blandt såvel arbejdsgivere som arbejdere har tidligere forhindret en sådan udvikling. Det betydningsfulde, der er ved at ske, er, at der modnes en forståelse indenfor begge lejre af, at socialismen såvel som den gamle liberalisme er forældede systemer, der hvilede på iagttagelser og studier af samfundsforholdene i første halvdel af det nittende århundrede, men som tiden er løbet fra.

Samarbejdsudvalgene er det første synlige udtryk herfor, og jo hurtigere man kan beslutte sig til at drage konsekvensen deraf, des hurtigere vil det danske samfund bæres op af den umådelige kraftkilde, der ligger gemt i en organisering af fællesinteressen.

Den socialdemokratiske ordfører, det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg), fremhævede også her i går, at en vigtig plads i den moderne produktionsordning er anvist samarbejdsudvalgene, idet de skulle medvirke til at fremme den individuelle interesse i en mere effektiv produktion. Ja, det er rigtigt, men socialdemokratiet tager stadig underligt tøvende på dette. Hvorfor tør socialdemokratiet ikke drage konsekvensen af den tanke, samarbejdsudvalgene hviler på: et system, hvorved ar-

bejderen og funktionæren er direkte økonomisk interesseret i den størst mulige indsats?

Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) sagde meget rigtigt: arbejderen skal ikke drives frem til den højeste arbejdsintensitet af, at han har arbejdsløsheden hængende over hovedet som en trusel. Nej, det skal han ikke. Han skal i stedet for af egen drift yde sin bedste indsats, fordi han over hovedet har hængende belønningen: sikkerheden for, at han får sin retmæssige andel af den øgede produktivitet, som hans dygtighed har medvirket til.

Jeg tror, socialdemokratiet af selve udviklingens gang vil blive tvunget til at revidere sine nedarvede konservative anskuelser på dette punkt. Det vil komme i samme grad, som arbejderstanden efterhånden helt forstår sin ansvarlighed for nationens økonomi og forstår, at den velstand, arbejderstanden med rette attrår, uløseligt er knyttet til muligheden for at øge den samlede produktion.

En norsk fabrikant, Joakim Ihlen, der betegner sig selv som socialliberal, siger i et skrift, han nylig har udgivet, at udbyttefordelingsprincippet bevarer og udvider det mest positive ved det frie næringsliv, nemlig incitamentet til at gøre sit bedste, og indebærer dertil, at fordelene af, at alle yder fuld indsats, i fællesskab tilfalder bedriften og dem, som driver den, enten det er som ledere eller ansatte. Dette er en spore til øget produktion, som igen er det bedste middel til at opnå større udbytte af arbejdet. Dette princip, siger Ihlen, bevarer individets frihed, som er så nær forbundet med økonomisk frihed.

Dette er en vigtig side ved den økonomiske demokratisering, som kan give menneskene en følelse af medarbejderskab og større lighed i chancer. Det vil bidrage til at rive ned klassegrænser og klassefordom og vil skabe samfundsformer, hvor demokratiet og friheden befæstes og uddybes. Socialismen derimod er, hævder han, i det lange løb helt uforenelig med både økonomisk og personlig frihed.

Når jeg har fremsat disse betragtninger, er det fordi jeg synes, at den linie, der hidtil er angivet af den høje regering, er for negativ. Det er ligesom man for meget giver sig hen i skæbnen. Man konstaterer ulykkerne. Der er et valutaunderskud indenfor halvandet år på 900 mill. kr. — så må man standse en del af importen og beskutte sig igennem resten af vanskelighederne. Der skal bruges 600 mill. kr. årligt til militæret — så må vi beskutte os igennem det også.